

QUALITAT DEMOCRÀTICA I REFORMA ORGANITZATIVA DELS PARTITS POLÍTICS

(Aportació de la Fundació Rafael Campalans al 13è Congrés del PSC) ¹

Juliol de 2016

1. ELS PARTITS I LA CREDIBILITAT

La crisi econòmica i institucional ha posat en qüestió (més del que ja és habitual) el paper dels partits polítics. Els problemes de manca d'adaptació dels partits a la realitat contemporània ja existien en bona part abans, però les seves dificultats per trobar solucions, principalment a la crisi econòmica i social, han fet aquests problemes més evidents a la vista dels electors. De totes maneres, la qualitat de la nostra democràcia requereix que els partits polítics sobrevisquin si pot ser enfortits al tsunami de desintermediació que pateix la nostra societat.

Als partits que han acumulat llargues experiències de govern a més els han sortit poderosos competidors que obliguen a una adaptació (com els taxis han de reaccionar davant de la irrupció d'Uber sense negar el seu èxit i la seva existència, o els hotels tradicionals davant de la irrupció d'Airbnb). Les organitzacions velles han d'adaptar-se als nous temps per fer front a la competència de nous actors. Els reptes són complexos i les respostes no són senzilles ni necessàriament encara conegudes amb certesa absoluta, però els reptes no es poden amagar ni algunes solucions es poden endarrerir. Les reformes organitzatives són, en especial, una part dels reptes de la socialdemocràcia en una societat en canvi. Altres reptes són programàtics, però les solucions programàtiques i organitzatives han de ser coherents. Per posar dos exemples, si en els programes es diu que la solució dels grans reptes distributius ha de tenir una dimensió internacional, aquesta dimensió també ha d'aparèixer en el disseny i activitats de l'organització. O si en els programes es diu que la nostra prioritat és la igualtat, les activitats de suport a iniciatives solidàries de base i a l'economia social han de ser prioritàries en l'activitat organitzativa.

Els riscos dels partits postmoderns i populistes que han sorgit els darrers anys són però fonamentalment dos: la concentració de poder en líders que pretenen connectar directament amb els electors; la falta de continuïtat i elaboració en les propostes, que fa que aquestes

¹ Document que recull les conclusions extretes a partir de les intervencions dels diferents ponents de la jornada "Qualitat democràtica i reforma dels partits", organitzada per la Fundació Rafael Campalans el 7 de maig de 2016. En la preparació de les jornades i en la gestació del document final hi han participat entre d'altres Francesc Trillas, Oscar Montes, Marta Farrés, Joan Salas, Martín Miralles, Eduard Rivas, Carlos Prieto, Laia Bonet i Cristina González.

siguin mers productes de màrketng per tenir èxit a curt termini, fins i tot si estan elaborades per experts.

Els partits de la socialdemocràcia, que aposten per solucions federalistes i reformistes (i per tant aspiren a introduir reformes evolutives, profundes i duradores), necessàriament requereixen propostes programàtiques que connectin amb una tradició i una continuïtat, amb uns aliats i unes connexions mínimament estables. Aquesta tradició i aquesta continuïtat es manifesten en partits de ciutadanes i ciutadans lliures organitzats i com més amplis millor amb una vocació de permanència en el temps. En l'actualitat, aquestes ciutadanes i ciutadans en la seva immensa majoria ja fan una tasca impagable de garants de la democràcia, actuant d'interventors i apoderats, subministrant protagonistes a la democràcia i elaborant propostes polítiques per als governs. En la seva immensa majoria ho fan només a canvi del plaer cívic de contribuir a un bé col·lectiu, malgrat que en la nostra societat segueix estant massa ben vist presumir de no militar en cap partit. I ho han de fer en una societat on la competència per l'atenció i la fidelitat de l'electorat és molt exigent, com també ho és la competència per atreure talent i temps de les persones que potencialment poden ser activistes, afiliades o poden assumir responsabilitats organitzatives o institucionals.

Una part important dels objectius dels partits del socialisme democràtic consisteix a organitzar i formar els col·lectius i les persones que han de liderar la socialdemocràcia i el federalisme en el mitjà i llarg termini.

Malgrat totes les mancances (que han inclòs en casos extrems casos de corrupció), els partits polítics, i en particular els partits socialistes i socialdemòcrates, són un bé col·lectiu fonamental sense els quals es fa impossible plantejar programes seriosos de reformes i presentar equips de govern solvents que les duguin a terme. Sense els partits polítics la competència política es limitaria a una batalla individualista sense gaires referències a línies programàtiques o ideològiques. La reivindicació del bon nom de la política és, doncs, necessària, però ha d'anar acompanyada de fets, actituds i gestos. I els partits del socialisme democràtic han de fer seu aquest deure, en el sentit que el concepte socialdemòcrata d'una societat inclusiva, on tothom pugui desenvolupar i exercir d'una manera o altra la seva part de responsabilitat, s'ha de reflectir també en la nostra visió de l'organització. Els valors que es projecten políticament han de poder-se identificar en el funcionament de les organitzacions. Si volem canviar les coses fora, hem de canviar-les dins, i ser partits on el compromís per la qualitat democràtica sigui ferm i, sobretot, creïble.

La diagnosi, doncs, és: crisi de credibilitat i de confiança, amb uns partits que no funcionen com a agents de canvi (i que són vistos com a reticents al canvi o supervivents del canvi), però que per la seva història i encara per gran part del seu capital humà, tenen un enorme potencial per tornar a ser agents de canvi. La crisi no ha acabat amb la necessitat dels partits, que han d'adaptar les seves estructures organitzatives per respondre millor a la societat del segle XXI. El gran repte rau, és clar, en plantejar les reformes i canvis d'actitud necessaris per recuperar credibilitat i millorar l'eficàcia dels instruments partidaris.

Els partits però ja han introduït reformes en els temps recents: codis ètics, declaracions de béns, relleu generacional, censos de simpatitzants, reglaments d'incompatibilitats, conveni del PSOE amb Transparència Internacional, primàries, sectorialització... De l'aplicació d'aquests canvis es poden extreure lliçons. Probablement no es tracta d'introduir canvis amb més o menys velocitat, sinó de reflexionar sobre l'eficàcia dels canvis que s'introdueixen, i de centrar l'atenció en allò que és fonamental però no necessàriament el resultat d'una llista de mesures concretes: recuperar la credibilitat i al mateix temps l'eficàcia com a organitzacions polítiques.

Els canvis organitzatius de fons s'han d'introduir amb prudència, encara que no es poden endarrerir. Reformar-se quan els rivals no ho fan o ho fan de forma cosmètica no és necessàriament una estratègia guanyadora, però ho pot ser si va acompanyat de cauteles i d'un augment de l'eficàcia i la competitivitat.

2. PER UNA POLÍTICA EFECTIVA, REFORMES ORGANITZATIVES

Sembla imprescindible realitzar una reflexió genèrica sobre la política: per mitjà de la política podem aconseguir el millor, des d'un punt de vista col·lectiu. Però perquè aquesta política sigui efectiva, és imprescindible tenir el poder de governar o almenys d'influir decisivament en el govern.

Això inclou fer un ús eficaç i competitiu de les noves tecnologies i tècniques de comunicació, i estar sempre atents a la necessitat d'innovació en les formes i en les propostes, incloent la necessitat d'experimentar i assumir riscos controlats.

I també estar molt atents a la necessitat d'exemplaritat des de la base fins a les cúpules dels partits: és necessari impulsar una cultura de militància on el temps que s'hi dediqui estigui caracteritzat per menys treball intern (també menys conspiracions) i més treball social. Aquest treball social ha d'incloure la cooperació amb col·lectius progressistes i de canvi en les organitzacions de l'economia social, els moviments socials i els sindicats, més enllà de la conjuntura política.

La qualitat de l'acció política es mesura, d'una banda, pel contingut del discurs polític i l'efectivitat amb què s'aconsegueix traduir-lo en programes adients i propostes viables i, d'altra banda, per la capacitat d'aconseguir el poder, és a dir, de guanyar les eleccions. Però sabent que el poder no sempre es tindrà, i que quan es tingui també caldran militants, la majoria, que prioritzin el seu treball social en ajudar els sectors més vulnerables de la societat: d'aquí la necessitat de prioritzar l'acció solidària de base, com fan moltes organitzacions socials i religioses, i com ja fan també agrupacions dels partits socialistes i socialdemòcrates aquí i arreu del món. Els partits d'esquerres han d'ajudar a organitzar-se a les persones amb menys recursos, i per tant menys políticament connectades. De la dualitat entre discurs i poder se'n deriva una tensió que es reproduïx al si dels partits, i que passa per buscar punts d'equilibri

entre valors que, sovint, entren en conflicte: debat obert, pluralisme, innovació, generositat, renovació *versus* disciplina, cohesió, estabilitat, compromís i fidelitat amb l'organització.

Avui tenim uns partits que, malgrat l'existència d'una militància sovint heroica, són (i són vistos com) excessivament burocratitzats, mandrosos, que depenen d'un electorat cada cop més mutable i promiscu, però que a la vegada degut a això depenen d'unes cúpules professionalitzades, sovint força eficaces en la seva feina electoral. Així, tot i que la democràcia necessita de l'existència dels partits, com a garants de pluralisme i representació, existeix la necessitat de repensar-ne el seu funcionament, mantenint el seu paper de filtre programàtic i humà. Els partits polítics forts fins i tot amb sectors i sub-grups organitzats són necessaris, sí, però la partitocràcia no (i la correntocràcia, entesa com la utilització de vehicles amb aparença col·lectiva de promoció personal, encara menys). Els partits s'han de centrar en l'elaboració de programes de govern i la formació i selecció del personal polític, no en la colonització clientelar de les institucions.

En aquest sentit, les reformes organitzatives creïbles són indispensables. Així, una cultura organitzativa positiva i inclusiva ha de promoure el respecte mutu entre totes les persones afiliades, el desenvolupament i l'intercanvi d'idees, des de la cooperació i la voluntat d'escoltar i dialogar amb el conjunt de la societat. Els partits haurien d'estar sempre oberts a nous pensaments i idees, i estar disposats a desenvolupar propostes polítiques a través del debat, incloent discussions obertes amb la ciutadania, assemblees i fòrums oberts. Quanta més gent estigui involucrada en un debat, millors seran les decisions que es prenguin. De vegades convindrà anar a buscar persones que "de natural" (per falta de temps o disposició) no participaria d'aquest debat. És necessari aprofitar els recursos de tothom que s'ofereixi, però també és necessari evitar partits dominats per les persones que mostrin més predisposició a assistir a reunions infinites. L'increment de participació i democràcia interna ben organitzades, doncs, lluny de representar un desgavell, reforça l'eficàcia del partit i, de retruc, enforteix i consolida la implicació dels qui en formen part. Tot això amb la condició que els membres del partit es comportin com a representants d'un col·lectiu més ampli, el dels electors, i no com a grup auto-referencial, per ampli que sigui.

Els bons partits són intermediaris entre els dirigents polítics i almenys una part de la societat. La primera i principal funció d'un partit és pensar en la societat sencera i buscar els sectors als quals vol adreçar-se per tal d'aconseguir la majoria de l'opinió. Per tant, el seu objectiu és intentar construir una majoria a partir dels seus valors. Es tracta d'impulsar la formació d'una majoria social, d'un bloc social que ha d'incloure un conjunt de sectors diversos amb capacitat en el terreny ideològic i cultural, amb innovació i intel·ligència, imprescindibles per fer transformacions socials en democràcia.

Els bons partits han de ser capaços d'aplicar un filtre de qualitat sobre els responsables polítics democràtics i sobre l'elaboració de programes. No són eines per colonitzar totes les institucions de la societat. La colonització partidista de les institucions perjudica a les institucions i, a la llarga, també als partits, i està relacionada amb una visió utilitarista/clientelar de les organitzacions partidàries. Aquesta visió ha tingut fins ara un

excessiu pes en la generació d'expectatives i incentius i en la cultura interna. Al contrari, els partits han de tenir les portes i finestres obertes, han de ser acollidors i atreure a tots els sectors que vulguin actuar a favor d'uns ideals i fer-ho en un context de vocació de servei a la societat.

3. EL CAPITAL HUMÀ I LA GOVERNANÇA DELS PARTITS

I per això és clau prioritzar la selecció de talents diversos i la seva màxima influència al servei d'uns ideals socials, perquè l'objectiu final, no ho oblidem, és oferir un bon servei públic als votants finals, i no només als quadres o militants del partit. La força de tot grup resideix en la seva voluntat de renovació i de selecció per capacitats, no per fidelitats personals. Els partits polítics han de fomentar que els millors talents, en diferents dimensions, estiguin disposats a treballar pel conjunt de la societat i a fer-ho regits per una cultura de l'avaluació i l'auto-avaluació crítica.

Això sent conscients que la formació dels responsables polítics no ha de ser la mateixa que la dels professionals en el mercat laboral convencional. La legitimitat del lideratge polític és fonamentalment representativa, no tècnica. La seva formació ha de potenciar aquesta legitimitat. Ha de posseir competències tant de discurs (detecció de necessitats, capacitat d'escoltar i aprendre, empatia, treball amb dades i evidències, pensament i gestió estratègica, ètica pública) com de poder (gestió de relacions, construcció de xarxes, negociació, comunicació, resiliència). Avui probablement la tipologia està massa esbiaixada cap al poder, però probablement s'ha d'aconseguir que persones que són fortes en una dimensió també ho siguin en l'altra. Una tasca central dels partits és garantir a la societat un bon subministrament de representants de qualitat. Qualitat per la seva trajectòria i per la seva capacitat de ser propers a l'electorat, amb capacitat d'escoltar a la ciutadania i als experts, i finalment fer propostes pròpies fruit de la deliberació, limitant el pes que avui tenen tant la tecnocràcia com les pràctiques demagògiques i populistes. Això ha d'implacar també estar oberts a iniciatives d'innovació i formació que vinguin de l'exterior, i assegurar en la selecció dels responsables i candidats la diversitat de trajectòries i experiències.

Disposar d'un bon capital humà, doncs, és el primer pas. El següent és seleccionar-lo. Cal garantir doncs que els partits fan bé les coses i que ofereixen a la ciutadania representants de qualitat, i evitar que l'*amateurisme*, la cooptació dels lleials o el nepotisme siguin mecanismes habituals de selecció i gestió del capital humà.

La democràcia interna és necessària per promoure la coherència entre els comportaments interns i externs i per propiciar l'apertura partit enllà. Així, mecanismes com el de l'elecció de candidatures (i no només les caps de llista) mitjançant primàries, per exemple, s'han d'entendre com una oportunitat i no com una llosa. Cal posar en valor les coses que es fan bé i detectar i avaluar els errors i les coses a millorar. Les primàries i les consultes a la militància són una molt bona ajuda per democratitzar i promoure la detecció de nous talents, però cal que hi hagi una bona regulació, contrapesos i controls interns que evitin, entre

d'altres fenòmens, l'"entrisme", la improvisació, la falta de neutralitat, la desigualtat de recursos, o caure en un cert populisme.

Un bon partit polític s'ha de sotmetre a les recomanacions de bon govern a les quals se sotmeten totes les grans organitzacions modernes en el món públic, privat lucratiu i privat no lucratiu; separació de poders; recerca i monitorització del bon lideratge; un bon funcionament dels diferents òrgans; reunions selectives, útils i eficaces amb el número adequat de persones i utilitzant més les possibilitats de les noves tecnologies, etc.

4. PROFESSIONALITZACIÓ I VOLUNTARIAT A L'ACCIÓ POLÍTICA

Una de les raons de ser dels partits polítics és, també, la d'esdevenir canalitzadors de l'emergència, formació i socialització de les vocacions polítiques. Es tracta de formar polítics professionals? No. Es tracta més aviat de garantir entrades i sortides de la vida política professional. Cal corregir aquesta visió de la política únicament com una professió, una percepció que es té des dels primers contactes amb la vida política. En aquest sentit, és important identificar com i quan es forma el personal polític, i ajudar a les joventuts dels partits a evitar caure en una professionalització prematura, donada per descomptada i que acaba sent endogàmica i, tot sovint, desconnectada de la realitat. No és fàcil, donat que la política és una activitat treball-intensiva, on les noves tecnologies difícilment estalvien hores de dedicació en reunions, establiment de xarxes, etc. Això fa difícil compaginar l'activitat política i social amb l'èxit en els estudis o en la vida professional, i no diguem el desenvolupament d'una vida familiar i privada. Les persones joves que mostren interès en l'activitat política ho fan amb la millor de les voluntats, i han de ser ajudades en el seu procés de socialització perquè desemboquin en una llarga vida de col·laboració amb els partits, compatible amb la finalització dels estudis i el desenvolupament de carreres professionals en tots els terrenys.

Cal ser realistes i conscients que en la política moderna sempre caldrà un nucli central de personal polític professional. És fonamental que aquest nucli garanteixi uns alts nivells d'exemplaritat i que s'assegurin unes competències i uns valors essencials, incloent la disponibilitat per deixar el càrrec. Els aparells polítics són necessaris, fins i tot han de millorar la seva professionalitat, i han de disposar dels mitjans adequats per poder ser eficaços en la competència política, però no han d'acumular un excessiu poder.

La dedicació política i la seva remuneració són un dels aspectes que sempre han causat més controvèrsia. Cal, certament, que, mentre els responsables polítics exerceixin un càrrec públic a partir d'un cert nivell de responsabilitat, cobrin un sou suficientment digne com per atraure a l'activitat política les persones més preparades. La remuneració de l'activitat política és una conquesta de l'esquerra i, la resposta a un excés de professionalització de la política no passa per reduir els sous dels càrrecs electes ni per dificultar que les persones trobin feina a l'empresa privada després del seu pas per la política. Cal, alhora, evitar en la mesura del possible la perpetuació de carreres polítiques per l'única raó que algunes persones ja s'han fet

massa grans per tenir un altre ofici. Un dels majors actius dels partits amb llarga tradició és el que formen les persones amb experiència de govern: és bo convertir-los en un actiu i alhora ajudar-los a que el seu pas per la política segueixi el criteri de la temporalitat.

El retorn a l'activitat professional o l'activitat professional posterior a la política, però, no s'ha de convertir mai en un mecanisme de captura dels responsables polítics per part d'empreses regulades o altres interessos. És a dir, un tractament seriós i modern del problema real de la professionalització de la política no ha de ser excusa per un funcionament lliure i desregulat del fenomen existent i reprovable de les portes giratòries.

Les persones afiliades en la seva majoria no són polítics professionals. A totes elles se'ls ha d'oferir la possibilitat de participar activament en l'organització d'actes, participació a les xarxes socials, acompanyament de càrrecs electes en activitats porta a porta, desenvolupament de l'economia social, i també activitats d'estudi i formació que els permetin participar amb millors coneixements en la formulació i difusió de les polítiques dels partits. En una societat que ofereix infinites possibilitats de formació i comunicació, no pot ser que hi hagi persones afiliades que no trobin una tasca concreta a fer. No pot ser tampoc que les afiliacions durin poc temps, que de cop i volta algú es "cremi" en un curt període de temps. S'han d'oferir fórmules de militància a la carta que facilitin partits amplis on participar-hi sigui una experiència agradable i perllongada. Els partits han de ser incubadores de persones que vulguin tenir un impacte en la societat utilitzant les economies d'escala que els ofereix un partit. I també han d'organitzar tots els talents per liderar el govern de la democràcia multi-nivell i federal del futur.

5. TRANSPARÈNCIA, COMPROMÍS ÈTIC I FORMACIÓ

I això va lligat, indubtablement, al debat sobre la transparència, tant dins com fora del partit: una transparència que ha de ser transversal i eficaç, en el sentit de retre comptes més enllà de penjar informació a una pàgina web. Una transparència que va des del finançament del propi partit a dotar la ciutadania d'instruments, de subministrar-los influència. Sens dubte, la ciutadania exigeix més transparència i més capacitat de decisió directa sobre aquells que ens governen a les institucions. El repte és adaptar-nos a les exigències ciutadanes perquè la democràcia representativa sigui compatible amb una ciutadania informada i participativa i esdevingui un instrument real i efectiu al servei de l'interès general.

El debat sobre la qualitat democràtica i la reforma dels partits passa per moltes altres reformes que assegurin recuperar de manera urgent la confiança de la ciutadania en la política i les institucions. Però passa, sobretot, per una reflexió de base: cal fer una crida al compromís individual ètic i ideològic, un impuls ètic més enllà dels codis escrits. Les normes culturals i socials són més importants que una llista concreta de mesures. Aquest compromís ètic ha d'implicar un combat sense descans contra tot tipus de corrupció dura o tova. I també un compromís amb unes idees, una renúncia als cops de porta i als canvis oportunistes de jaqueta, a canvi de fer propici un espai de llibertat on sigui possible l'intercanvi cívic d'idees.

Els partits han de ser, alhora, subjecte i objecte de reformes que millorin la qualitat de la democràcia, i per aconseguir-ho calen noves regles i noves pràctiques, però sobretot lideratges sòlids, projectes polítics ambiciosos i que hi hagi una forta inversió en els processos de formació i socialització de les persones que conformen el partit. Sense això, els partits polítics no poden sobreviure. Amb això, poden ser agents facilitadors amb capacitat per gestionar la intel·ligència col·lectiva del segle XXI.

Finalment, es realitzen una sèrie de propostes concretes per al PSC, un partit ja molt democràtic i que ha experimentat diversos processos de renovació, però que encara és percebut com a vell, com molts partits de la socialdemocràcia. Les propostes es fan amb la voluntat de reforçar-lo i posar en valor l'esforç que ja han fet els seus militants i dirigents en els darrers anys:

-Pacte d'afiliació: en el moment d'afiliar-se, les persones signen amb el partit un contracte, oferint treballar voluntàriament en la mesura de les seves possibilitats pensant sempre en allò que és millor per la societat i els seus sectors més vulnerables, i manifestar un compromís de permanència en la militància, a canvi del respecte total a les opinions i la possibilitat de participació (veu, vot i possibilitat de presentar-se a càrrecs d'elecció interna o popular).

-Centrar l'activitat militant de forma prioritària en la promoció de l'economia social en els barris i els territoris, fent un seguiment de les iniciatives existents, aconsellant a la militància implicar-se en iniciatives socials, i valorant la participació en aquestes iniciatives a l'hora d'assignar responsabilitats.

-Realitzar un esforç notable per incrementar l'afiliació del partit i de les joventuts al mateix temps que es publiciten aquests canvis organitzatius, i fer un seguiment d'objectius anuals i geogràfics, prèviament establerts. Aquesta campanya continuada d'afiliació ha d'anar acompanyada d'una millor difusió interna i externa de la història i la identitat del PSC com a gran partit transversal de Catalunya que ha fet possible la convivència i la unitat civil d'una societat complexa que lluny de deixar de ser-ho, cada vegada ho és més.

-Evitar en la mesura del possible un accés prematur a la política professional de les persones joves. S'hauria de crear una cultura (i invertir en ella) tal que el model a imitar sigui el del personal polític que temporalment pot estar disponible per ocupar una responsabilitat, però que té un valor i és un actiu polític precisament perquè té una professió i un lideratge social al marge de la política professional.

-Invertir més recursos en formació i estudi, especialment de les joves generacions, prioritzant en la formació interna la formació ètica, i obrint vies de formació externa presencial i on-line.

-Promoure amb altres partits institucions de fiscalització, avaluació i quantificació dels programes electorals per facilitar una transparència de qualitat.

-Crear una "unitat interna de bones pràctiques" de suport a la selecció de candidatures i càrrecs orgànics que a la vegada serveixi de mecanisme de prevenció de la corrupció dels

càrrecs electes, i de suport a la reintegració o integració al món laboral dels ex-polítics (semblant al comitè independent de nomenaments que hi ha en algunes grans empreses privades). Continuar amb la trajectòria dels darrers anys d'exigir un plus d'exemplaritat en els casos de corrupció, que vagi més enllà de l'aplicació de la llei o les decisions dels tribunals. Aquest òrgan podria a nivell nacional substituir a la comissió de llistes, per evitar la proliferació de nous òrgans.

-Crear mecanismes d'avaluació interna, agrupacions pilot i altres mecanismes d'innovació i recerca permanent de noves pràctiques i lideratges.

-Primàries obertes per a tota la llista, amb filtres, aprenent de l'experiència de la candidatura municipal del PSC a Girona de 2015.

-Conveni del PSC amb Transparència Internacional semblant al que ha signat el PSOE.

-Els *think tanks* i la relació amb el món acadèmic: anar més enllà dels grups d'experts i les "jornades bolet" per promoure grups de treball i excel·lència que siguin d'utilitat al treball del partit i les seves federacions i agrupacions. Aquestes activitats d'elaboració d'idees han d'estar més ben coordinades amb els congressos i assemblees del partit a tots els nivells, per assegurar la màxima qualitat en la presa final de decisions democràtiques i facilitar que els congressos i assemblees siguin sobretot espais de comunicació a la societat, trobada i debat sense tensions dramàtiques. I també per assegurar que quan una instància territorial o orgànica del partit pren una decisió, ho fa tenint en compte l'impacte sobre altres instàncies del partit, i la coherència amb els valors i principis fundacionals del partit.

-Els espais físics i virtuals del partit han de tenir vida, han de ser oberts i focus d'activitat permanent, amb grups de treball, de reflexió, intercanvi de documents, d'idees, experiències, etc.

-Les finances del partit a tots els nivells han de ser totalment transparents i basar-se més en aportacions de les persones afiliades i simpatitzants.

-Promoure les activitats de convivència, agermanament i comunicació amb col·lectius progressistes de fora de Catalunya, tant del conjunt d'Espanya com de la resta d'Europa i més enllà.

-Elaborar una guia de bones pràctiques per als càrrecs de confiança a l'administració: tenir-ne un catàleg? Saber què fan? Reduir-ne el nombre? Són qüestions que hauria de delimitar aquesta guia de bones pràctiques. Un cop elaborada, s'hauria d'obligar a totes les instàncies del partit a complir amb les seves prescripcions o explicar al Consell Nacional o la unitat de bones pràctiques per què s'incompleix.